

279739

PREOTULU ROMANU.

DIURNALU BESERICESCU

SCOLASTECU si LITERARIU.

Ese odata in fie-care luna.

Pretiuu de prenumeratiune: pre anulu intregu e 4 fl. v. a.
pentru Roman'a si strainatate 10 franci — lei noi.

Abonantii pre anulu intregu voru primi ca premiu portretele
Archiepiscopiloru-Metropoliti romani Dr. **Joanu Vancea**
si **Mironu Romanulu** — avendu de a solvi pentru ambele
numai 50 cr. in pretiuu pacuetarei si a cartei de transportu.

Cursulu I.

BIBL. UNIV. CLUJ-SIBIU
Nr. 4077.-1941.

GHERLA'A.

IMPRIMARIA „GEORGIU LAZARU.”

1880.

PREOTULU ROMANU.

DIURNALU BESERICESCU SCOLASTECU si LITERARIU.

Buzele preotului voru pazi scienti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. *Malachia c. II, v. 7.*

Nrulu 1.

Januariu.

Anulu 1880.

La unu preotu teneru.

Pasiesce inainte in statulu luminatu,
La care Provedinti'a divina te-a chiamatu;
Amórea, consciinti'a si mintea sanetósa,
Se-ti fia caleusuri in calea t'a spinósa!

Cum ieder'a se 'naltia susu cátra blândulu sóre,
Cum vulturulu se-aventa susu pe-aripe usióre;
Asiá se se redice si teneru pieptulu teu
Adese 'n ruga pia la sântulu Domnedieu!

Credinti'a t'a cea drépta cu fapte se-o 'ntarësci,
Cu nobile esemple cá stea se stralucesci;
Lucréza cá Apostolu fora de 'ncetare,
Spre bun'a fericire si sporiulu turmei tale;
Cum cedrulu tinde 'n laturi a s'a coróna lata,
Intinde-ti si tu mân'a cea binecuventata,
Scutindu pre cei ce suferu de sórte prigoniti,
Nutrindu pre cei ce striga de fóme necajiti.

Ma se nu uiti vr'odata: cá esti preotu romanu,
Nepotulu unui Romulu si-alu marelui Stefanu!

Descépta 'n fii gintii, romane sentieminte,
Se-imbracisîe natiunea cu zelu si-amoru ferbinte,
Si se precépa odata, ca fora de unire,
in veci nu vomu ajunge la vechi'a stralucire;

Romana a fostu mam'a, ce 'n braşie te-a portatu,
Oh fii dar' pân' la mórte romanu adeveratu!

Din tempurile vechie romanului preutu,
Atotpotinti'a sânta unu dreptu i-a retienutu:
Se fia-aparatoriulu natiunii cercetate,
Se fia avocatulu dreptatii apesate!

'Nainte dar' 'nainte cu anima romana,
Prea sânt'a dreptate si gîntea cându te chiama!
Cei cari pentru dreptulu natiunii se sierfescu,
In dulce suvenire eternu vietuiescu.

Mi-e cunoscutu prea bine, că 'n mândra calea ta,
Avé-vei cu Caribde si Scile-a te luptá:
Dusmanii gintii nóstre, deprinsi bine 'n cabale,
Voru se invenineze si cursulu vietiei tale;

Dar' tu se nu te sparii! ci mergi numai 'nainte,
Cà-ci aurulu se probéza in foculu celu ferbinte.
Si cel'a care fuge de umbr'a de dusmanu,
Nu-i demnu se se numésca nepotulu lui Traianu!

Iubescé totu poporulu creatu de Domnedieu,
Dar' celu mai scumpu se-ti fia strabunu poporulu teu;
Devis'a-ti fia dupla: *prea sant'a religiune,*
Si-antâi'a dupa-acést'a prea scump'a ta natiune!

*Natiunea, religiunea: suntu dóue vechi odóre,
Dreptu cari de multu romanulu se lupta cu ardóre.
Mergi dar' si tu in lupta: Preotu romanu a fi,
Ce 'nsémna alt'a decatu in lupta a trai!*

Justinu Popfiu.

La anulul nou.

— Predica. —

„*Ce va folosi omului de va casciga
lumea tóta, si si-va pierde sufle-
tulu seu? séu ce va dá omulu
schimbu pentru sufletulu seu?*“
(Marcu VIII. 36. 37.)

Pe pragulu anului nou, in care intrámu astadi cu ce mi-asiu poté incepe cuventarea mai corespundiatoriu, decâtu strigandu-ve din tota ferbintiel'a sufletului meu: sbora Iub. Frati! dílele, fugu septemanele, trecu anii; si fiacare anu, ce trece; fiacare septemana, ce fuge; fiacare dí ce sbora, ne vestesce cutrierandu-ne, cá pasu dupa pasu suntemu totu mai aproape de mormentulu intunecosu, totu mai aproape de eternitate.

Dílele vietiei nóstre, ca si candu nu ar' fi ale nóstre, ne visitéza numai ca in fuga, fora a stá, fora a petrece la noi. Abia cá s'au inceputu, si eca-le! au si trecut. Gus-tându-le, folosindu-le le perdemu; si precum din zídulu parasitu, ce merge spre derimare, fiacare anu smulge si nimicesce câte o parte, pâna 'lu sterge de pe faci'a pamentului; ast'feliu dílele, ce sbora, rumpu si nimicescu câte o bucatica totu mai multu din vieti'a nóstra trecatoria, pâna ne-au frantu cu totul. „*Anii nostri — díce s. Augustinu — nu vinu, ca se sté cu noi; ci trecundu peste noi, ne frangu pre noi*“¹ ca franti se ne pre-dé eternitatii, unde nu se mai perónđa díle, nu ani, nu secle. — Candu?!

¹ De verb. Dom.

Oh cumplitu: candu!? Mi se constringe anim'a, si nu potu se nu strigu plangundu cu profetulu: „*Oh mórte! amara este amentirea t'a!*“¹

Cine scie pentru câti dintre noi anulu acest'a va fi anulu celu mai de pe urma! Traiesce inca astadi acestu trupu putrediosu; dar' pâna a nu se plecá inca anulu spre apusu, elu pote fi pravu sî cenusia. Vestminte calde acoperu inca astadi aceste medularie peritorie; dar' câtev'a lune, câteva septemane, sî le va acoperi pote pamentulu in patulu seu rece; câci cos'a mortii nu odinesce; fiacare ora e or'a cea de pe urma pentru mii pre pamentu. Pemnoratu-si-a mórtea tóte momintele vietiei noastre; sî precum nu a fostu neci unulu in trecutu, care se nu fía potutu fi momentulu ultimu alu vietiei nóstre; ast'feliu nu este neci unulu in venitoriu, care se nu pota fi momentulu primu alu eternitatii nóstre.

Vai noue! déca or'a infricosiata a mortii ne va aflá nepregatiti pentru calea lunga, incalciti in legaturele ratacirilor nóstre!

Oh suflete! pierdutu odata, cu ce te voiu mantuí? cu ce te voiu rescumperá? Viersu suna in urechile mele, viersu Ddiescu, taiandu cá o sabia ascutita pâna in medu'a sufletului meu: „*Ce va folosí omului, de va cascigá lumea tota, si va perde sufletulu seu? séu ce va dá omulu schimbu pentru sufletulu seu?*“

Si eu pentru ace'a stau astadi aci, cá manecandu din aceste cuvinte ale Domnului, in midiloculu grigiloru pamentesci, cari ve ocupa, pentru traiulu vostru peritoriu, se ve atragu atentiunea la sufletulu vostru nemoritoriu;

aretându-ve in partea I. a cuventarii mele: *Care este frumseti'a, sî prin urmare, care este demnitatea sî pretiulu sufletului?* cá se intielegeti de aici, care trebuie se fía lupt'a sî grigea nostra pentru sufletulu nostru;

si aretându in partea II. *Ce puçinu amu facutu, sî ce puçinu facemu noi pentru sufletulu nostru, cá se intielegemu, ce trebuie se facemu in venitoriu pentru mantuirea lui.*“

Domne! éca aruncu retielele spre pescuirea sufletelor, in numele teu. „*Intaresce-me pre mine Domne Ddieule! te rogu cá odiniora Judit'a — in or'a acést'a.*“²

¹ Ecl. XLI. s, ² Judit XIII. 9.

I.

Oh omeniloru! oh fratiloru! unu bunu mare, bunu nepretiuitu aveti in posesiunea vostra.

Sî acestu bunu, care e elu? Acestu bunu mare, nepretiuitu, ce 'lu aveti in posesiunea vostra, este *unu tipu, o icona*.

Unu tipu? o icona? me intrebatu cu mirare.

Da! unu singuru tipu, o singura icona.

Ce tipu? ce icona?

Acestu tipu, acêsta icona *e tipulu, e icon'a lui Ddiu! e sufletulu vostru* scumpu si nemoritoriu; acestu unicu sî nepretiuitu bunu alu vostru; acêsta fiia a ceriului; acêsta impe-ratesa a imperatîei de veci; acêsta suflare suflata depe buzele s. Treimi.

Privimu la ceriulu inaltu, sî ne prinde mirare de frumsetiele lui; privimu in giuru pe pamentu, pâna in adencurile lui cele ascunse, sî tîamu uimiti inaintea taineloru poterii Domnedieesci, cari se descoperu inaintea ochiloru nostri.

Dar' „oh omule! — ne striga cu dreptulu s. *Isidoru din Sevilla — ce admiru inaltîmea steleloru, sî afundîmea mîrii? intra in adînculu sufletulu teu, sî te minuna, dîca esci in stare a te minunî de ajunsu!*“¹

Voiti Jub. Frati! a intrî in adunculu sufletulu vostru? A admirî frumseti'a lui? a cunosce demnitatea sî pretiulu lui?

Au nu e adevratu, cî cu atîtu-a e o icona mai frumoasa, sî prin urmare cu atîtu-a mai pretiuita in ochii celui ce scie judecî, cu cîtu e mai harnicu maiestrulu, care o-a facutu; cu cîtu e mai frumoasa mustr'a, dupa care, sî cu cîtu e mai mare grigea, cu care o-a facutu.

Dar' acum unde e maiestru in lume, cî maiestrulu mare, care a creatu sufletulu? sî unde mai e in lume mustra frumoasa, cî mustr'a, dupa care l'a creatu? Sî cu cîta grigia l'a facutu!

Precum tote in lume; precum metalurile, plantele, sbotîtorîele, pescii, laptatorîele, ast'feliu si omulu e faptur'a maneloru lui Domnedieu. Dar' priviti Jub. Frati! cu ce deosebire, sî mesurati demnitatea, mesurati pretiulu vostru!

¹ Lib. I. De summ. bono,

A dîsu Domnedieu: „*se fîa!*“ numai atîtu-a *se fîa!* și s'au facutu sore, stele, plante, animale, și tote acele lucruri minunate, cari implu spatiurile nemarginite ale lumii; precum canta psalmistulu: „*Elu a graitu, și s'a facutu*“

Acum inse că și candu s'aru pune s. Treime, Domnedieu Tatalu, și Fîiulu și Spiretulu S. la sfatu, dîce Domnedieu: „*Se facemu.*“ Ce va se mai faci Domne? „*Se facemu omu*“ graiesce Domnedieu. Ore ce noua fiintia va se mai fîa acést'a Domne? „*Se facemu omu* — dîce Domnedieu — *dupa tipulu și asemenarea nostra.*“ Nemultiamitu Ddieu cu tote cele create, cari de și eráu totu atâte minuni ale poterii, totu atâte resfrangeri ale intieptiunii s'ale, eráu dupa cum dîce S. *Augustinu* (lib. de anim.) nunai „*ca nescé urme ale petioreloru lui Domnedieu*“ fora a avé intiparita, taiata in sene-si icon'a naturei lui sante; acum se pune a face o noua fiintia, care se fîa in ochii lumii o viua icona a naturei lui, dandu-i potere din poterea lui, intieptiune din intieptiunea lui, santîa si dreptate din santî'a si dreptatea lui, nemorire din nemorirea lui; care pana despre o parte va fî supusulu și servulu lui, despre alta parte portandu in sine tipulu lui Ddieu, se fîa in lumea vediuta locutienatoriulu lui, domnulu si imperatulu pamentului intregu.

Și pe candu in cele cinci dîle creà Domnedieu in fîacare mîi si mîi de fiintie, crearii omului destinà o dî intréga, dîu'a a sies'a.

Și cu căta grigia 'lu creà! Elu i formà mai antâiu trupulu din pamentu, prin cine? prin vr'unu angeru? séu arch-angeru? Erá mare onore și acést'a pentru omu; dar' elu 'lu formà cu ensesi manele s'ale; inclestandu medulariu lînga medulariu; și candu fû plasmuitu trupulu cu tote medulariele lui, luà din plinatatea fiintiei s'ale Ddieesci, și i insufflă depe ensesi buzele s'ale sufletulu, — sufletu, care luat din plinatatea fiintiei lui Ddieu, este tipulu și asemenarea lui Domnedieu; căci elu este fora materia, cum Ddieu e fora materia; este chiamatu la santîa si dreptate, cum e santu și dreptu Domnedieu; este menitu spre nemorire, cum Ddieu e fora de morte; elu intielege, judeca, voiesce, si-aduce aminte

de cele trecute, vede cele trecute, vede cele venitorie, precum Domnedieu, prototipulu lui.

Déca me intrebati dar' acum care este frumseti'a, care demnitatea sî pretiulu sufletului? ve intrebu sî eu: au e frumosu, e maritu, e pretiuitu Domnedieu? Asemenati, mesurati dar' ensîve. Sufletulu e tipulu, e asemenarea lui Domnedieu!

„*Esti zugravitu oh omule!* — eschiama cu direptulu S. Ambrosiu, — *zugravitu esci de Domnulu Domnedieulu teu. Bunu maiestru sî bunu pictoru ai...*“

Sî ce a zugravitu elu in tine — intreba mai departe santulu parente. — *Fora indoiéla tipulu seu sî asemenarea sa. Sufletulu teu e icona vediuta a lui Domnedieu; încátu pote fî infacisiata in unu lucru micu ace'a potere sî natura nemarginita.*“ Care mare taina invetiatorii besericeî o telcuescu Iub. Frati! prin asemenare ast'feliu: cà precum icon'a unui omu zugravitu pe papiru séu pe pânza de o mana maiestra, de sî nu e ace'asi cu omulu pre care ni-lu infacisédia; dar' totusi e adeveratulu lui tipu; caretandu-ne in miniatura (in mesure mice) ace'asi frunte, ace'asi ochi, acelesi buze, ace'asi fačia, in câtu de pe icona cunoscemu indata must'r'a viua, dupa care s'a facutu. Ast'feliu omulu ziditu dupa tipulu sî asemenarea lui Domnedieu; de sî nu este ace'asi cu Ddieu neci in potere, neci in intieptiune, neci in marire sî frumsétia, neci in santîa si dreptate; este totusi adeveratulu tipu, sî adeverat'a asemenare a lui Ddieu; cà-ci tote aceste perfectiuni (desevêrsîri) Ddieesci au nu se vedu ele resfrante in miniatura in ochii lui, in fruntea lui, in vorbele sî faptele lui, in tota natur'a sî in tota viéti'a lui?!

Acum au pote-se cugetá dar' Iub. frati! unu tipu mai frumosu, mai pretiuitu, mai demnu, decâtu sufletulu omului, ori vomu cugetá la maiestrulu mare, care l'a facutu: e Ddieu! ori vomu priví must'r'a, dupa care l'a facutu: acést'a mustra e ensusiu Domnedieu! ori vomu cauta la grigea deosebita, cu care s'a facutu: ati vediutu, care a fostu sî càta a fostu grigea lui! „*Mesura* — díce s. Bernardinu din Sien'a — *atotu-potinti'a cu care l'a potutu; intieptiunea cu care l'a sci-*

ritu, și bunatatea cu care a voit să-l face; și vei afla frumsețea, demnitatea și prețiuul lui."

Eu mi întipuescu Iub. Frati! cum angerei vedindu esîndu pre omu din manele lui Ddieu fiintia viua, voru fi statu uimiti, privindu acusi la Ddieu, acusi la omu, și mirandu-se de asemenarea frumoasa, ce eră între mustr'a originala și între tipulu ei, între Ddieu creatoriu și între omu, faptur'a maneloru lui!

Ce fericire! ce marire pentru tine misielule! pentru tine gonitule! pentru tine parasitule! Eca sub acést'a față de cerstoriu locuesce o regina a ceriului; in acestu cortu de lutu petrece unu erede alu vietiei de veci; in pravulu acest'a, in cenusi'a acést'a jace tesauru Ddieescu, sufletulu creatu dupa tipulu și asemenarea lui Ddieu.

Petrunsu de acestu adeveru inaltiatoriu striga in insufletirea s'a s. *Ambrosiu*: „*Aici invetia oh omule! demnitatea t'a; aici recunoscce oh lipsitule, despretiuitule, moritoriule! nobletia t'a; pretiuesce sufletulu teu. Domnedieu ensusi te-a facutu fiintia vetiuitoria cu sufletu de vietia din suflarea gurei s'ale.*“ Mai apoi intorcundu-se catra sufletu, 'lu agraesce dicundu: „*Recunoscce oh suflete! câtu esti de frumosu; cum tu esti tipulu lui Domnedieu; cum tu esti onorea și bucuria lui Domnedieu!*"¹

Tipulu, onorea și bucuria lui Domnedieu! vine sorele și privesce in isvorulu curatu, și pare a zimbí, vedindu că isvorulu oglinda față lui; și vine Ddieu și privesce in sufletulu nepatatu, și se bucura, și se resfața, vedindu-si in acel'a tipulu seu, asemenarea s'a.

Cunosceti acum Iub. Frati! care este frumsetia, care este demnitatea și prețiuul sufletului vostru?

Dar' nu, atât'a nu e destulu; candu sufletulu si-a pierdut asemenarea s'a Ddieesca; candu s'a intunecatu in densulu tipulu lui Ddieu prin caderea in pecatu; care a fostu prețiuul, ce l'a pusu Domnedieu; care a fostu jertfa ce o-a adusu Domnedieu pentru rescumperarea lui, că se-lu redice la frumsetia, la marirea de odiniora?!

Au nu auditi pre s. *Pavelu* vestindu: „*Sunteti rescumperati cu mare pretiu.*“² Și care a fostu acestu pretiu? Au

¹ I, 6 exhort. ² I. Cor. VI. 20.

nu jace pe sufletulu nostru sangele lui Domnedieescu, scursu pe altariulu crucii intre dorerile amare ale mortii? Au nu sbocotesce in vinele nostre sangele lui santu, mestecatu in s. Cuminecatura cu sangele nostru?

Ah! santa Golgota! ale carei'a stance au resbatutu suspinele, gemetele lui de morte; si tu oh santu altariu, pe care scobora Mnelulu Ddieescu la fia-care santa liturgia, a te vapsi rosiiu cu sangele seu, ce 'lu storce in potiru spre nutrirea sufleteloru nostre; voi se-mi fiti marturie, deca ore marescu eu lucrulu, seu graiescu adeverulu! Séu vorbiti voi santiloru evangelisti! „Asia a iubitu Ddieu lumea, — marturisesce s. *Evangelia — încâtu a datu pre ensusi Fiulu seu.*“¹

Au nu are dar' direptu s. *Augustinu*, a-si inaltia vier-sulu si a eschiamá cu ochii tientiti la cruce: „*Inaltia-te oh suflete! éca atát'a este pretiulu teu; cu atát'a pretiu te-a rescumperatu Domnedieu. Numera orele celoru treidiecei si trei de ani ai lui pe pamentu; numera suspinele, cari au isbutitu din pieptulu lui; lacrimele, cari le-a plansu; cugetele, ce le-a dusu, cuvintele, ce le-a vorbitu, loviturile, cari le a primitu, spinii, cari l'au strapunsu, cuiele, cari l'au sapatu, picurii de sange, cari i-a versatu; privesce la lemnulu crucii, pe care a spendiuratu, de care si-a legatu numele celu bunu, pe care si-a espiratu viét'a s'a si-a datu sufletulu seu pentru tine. Tote aceste tí dîcu tîe: oh suflete atátu esti de scumpu! . . . Pentru viét'a sufletului teu a trebuitu se mora Domnedieu. Ce se pote cugetá mai inaltu? Precepi acum, ce este sufletulu teu?!*“

Au nu are dar' direptu s. *Bernardu*, candu ne ia de mana si ne duce su cruce, si aretandu-ne Mnelulu Ddieescu sangeratu, ne striga: „*Aici suflete! aici la petiorele crucii; cá in pretiulu, care s'a pusu pentru tine, se vedi si se cunosci: cene esti? ce esti? si ce scumpu esti? Inaltia-te suflete! atát'a esti de scumpu!*“

Acum precepu, pentruce deavolulu care cunosce bine pretiulu nemarginitu alu sufletului nostru „*ambla — dupa cuvintele santului Petru — cá unu leu turbatu, cercandu pre cine se inghitiésca.*“ Câte suntu insielatiunile, câte apucaturile,

¹ Joanu III, 16.

câte vicleniele și ademenirile lui, că se cascade și se restorne după sine în nefericire sufletului nostru. Câte sunt poftele, ce le aprinde în carnea noastră, în sangele nostru? Câte sunt sfaturile blastemate, cari le șoptește în urechile noastre? Câte sunt impetirile, cât navalele, câte cursele lui pe toate cărările noastre! Știe afurisitul, că nu are omul ce se dă în schimb pentru sufletul său; deca l'a pierdut odată, pierdut este acel'a în tota eternitatea.

Acum precepu pentru ce Domnedieu petrece, gonesce, că se dăcu așa, pe pecatosu pasu după pasu pe calea reticilor lui cu darurile s'ale, chiamandu-lu, strigandu-lu, cercandu a-lu smulge înapoi dela port'a nefericirii eterne? Pentru ca elu a pusu acelu verme radiatoriu în sinulu nostru: consciința, că se ne mustre, se ne arda, se nu ne dă pace, până nu reintornăm la Ddifulu nostru.

Acum precepu, pentrece dice Domnedieu, că mai mare e bucuri'a angerilor în ceriu pentru unu singuru pecatosu îndreptatu, decâtu pentru nouedeci și noue de drepti; căci în totu sufletulu, ce se osândesce, Ddiu pierde o marea din cunun'a s'a ceresca. Și numai atât'a? Nu numai atât'a. În acelu sufletu nefericitu, pre care lu uresce pentru pecatele s'ale și 'lu va urî tota eternitatea; pre care 'lu macina și lu va macinâ tota eternitatea cu tota furi'a maniei s'ale, aruncandu-lu dela sinulu seu, încarcandu-lu cu blastemulu seu, și întiparindu-i marc'a (biogulu) osendei eterne; în acelu sufletu nefericitu, elu e silitu a pedepsi pre acel'a, pre care l'a iubitu până la morte; e silitu a lovî tipulu seu, care e stropitu, e rescumperatu cu sangele seu!

Acum Iub. Frati! cu câtu este mai mare, mai scumpu unu bunu, care e incredințiatu grigii noastre, cu atât'a e mai grea respunđiatatea, care jace pe umerii nostri.

Ddiu a pusu su paz'a legii s'ale și vieti'a trupesca, vieti'a trecatoria, amenințianđu a lovî cu pedepsele s'ale aspre în toti acei'a, cari voru cuteză a-si stinge vieti'a cu man'a lor, seu a stinge vieti'a altui'a, seu i va vatemâ trupulu fia și numai prin ranire, bataia.

Deca așa, apoi care trebuie se fia grigea, cari încordăfile. ostenelele, cari luptele și jertfele noastre pentru tipulu seu nepretiuitu, ce ni l'a incredințiatu Domnedieu, — pentru sufletulu nostru nemeritoriu, destinat la vieti'a eterna?

Sî candu nu ar' fi acel'a alu nostru, candu ni l'ar' fi incredintiati Domnedieu grigii nostre cá unu bunu strainu, care se i-lu restituimu acusi, candu 'lu va cere dela noi, curatu sî intregu, cum ni l'a incredintiatu; sî atunci Iub. Frati au nu la elu ar' trebuí se fía tientite tote cugetele nostre? au nu ar' trebuí a ne încordá pentru elu tote silintiele nostre? au nu s'ar' cuvení a-lu portá cá in palma, cá se fía neincetatu inaintea ochiloru nostri? Dar' déca acést'a ar' trebuí se fía asiá sî candu nu ar' fi alu nostru, ci concrediutu numai grigii nostre; apoi cu cátu mai virtosu trebue se induplecámu grigi'a, încordarile, ostenelele, luptele, jertfele nostre, déca vomu recugetá, cá acel'a e alu nostru, sî cá avemu numai unulu, unu sufletu, unu singuru sufletu, sî cá in elu avemu tota fericirea, tota marirea nostra eterna, déca l'am mantuitu; séu?... tota osend'a, totu blastemulu nostru eternu, déca l'am pierdutu. Aici daun'a nu se pote repará; au „*ce va dá omulu schimbu pentru sufletulu seu?*“ Pierdutu odata, pierdutu este in eternu!

Insufletíti de acestu adev eru si-au versatu santii martiri sangele loru, aruncandu-si trupurile ascutítului sabiei, gurei fiereloru, sî flacareloru focului. Acestu adev eru a indemnatu pre imperati sî boiari, a parasí tronulu imperatescu, a depune schiptrulu de domnitoriu, a se despartí de parenti, frati, sorori sî consangeni, sî a se retrage între paretii angusti ai monastiriloru, spre a-si agonisí viéti'a in penitencia, lucrandu-si mantuirea sufletulu loru. Sî tu s. *Pavele Tiveule!* sî tu s. *Antonie celu mare!* sî voi ceialalti mii de eremiti, cari cá sî acesti'a traiati ascunsi prin desierturi, sî prin munti, sî prin crepaturele pamentului, santíndu-ve viéti'a cu postu, cu rogatiune, cu priveghiu, cu lucrulu maneleru, cu cetirea san-tei scripture sî cu meditarea celoru eterne; pentru ce a-ti parasitu lumea cu petrecerile sî desfatarile ei? pentru ce v'ati supusu de buna voia la atâte lipse sî neajunsuri, sî la atâte casne? pentru ce a-ti adusu atâte jertfe de infrenare? Unu respunsu numai audu de pe busele toturoru: pentru mantuirea sufletulu nostru!

E bine Iub. Frati! e aci tempulu, se ne punemu intre-barea: ce am facutu, ce facemu noi, sî ce avemu de cugetu a face pentru rescumperarea sufletulu nostru? Ce puçinu

am facutu! ce puçinu facemu! sî ce trebuie se facemu de aci înainte? despre acést'a in partea a dou'a.

II.

E o aplecare innascuta a naturei nostre, cà nu voimu a avé nimica reu. „*Ce voiesci a avé reu? intréba s. Augustinu, — apoi continua: Mi vei dîce, cà nimica, chiar' nimica. Nu voiesci a avé soçiu reu, nu soçia rea, nu pruncu reu, nu servitoriu reu, nu servitoria rea, nu imbracamentu reu, nu caltiuni rele*“ Sî au nu e adevveratu, cà ast'felu cugetâmu sî noi Iub. Frati! Nu voimu a avé reu nimica, chiar' nimica. Acest'a fiindu dar' sî cugetulu nostru, ascultati cum ne mustra s. *Augustinu*, candu graiesce mai departe: *Dar' a avé o viétia rea (adeca peccatosa), acést'a o voiesci? Rogu-te frate! pretiuesce mai multu sufletulu teu, decâtu incaltiamintele t'ale!*“

Sî cum amu urmatu noi acestu sfatu intieleptu, care ni-lu dicta unui fia-carui dintre noi mintea sanatosã?

Compusi din doue parti, din sufletulu nemoritoriu sî din trupulu putrediosu, câte ostenele nu facemu, câte lupte nu portâmu, suferindu fome, sete, caldura, geru, venturi, si câte jertfe nu aducemu; pentru ce? pentru acestu trupu ticalosu, pre care cu dreptulu 'lu numesce s. *Efremu Sirulu* in Testamentulu, ce ni l'a lasatu la morte: „*caus'a a tote càile retecite, ce le face sufletulu; amagitoriulu, torturatoriulu sî prinsorea sufletului; mancarea vermiloru; o gramaditura de carne sî de lutu, care se vescediesce sî putrediesce mai iute sî decâtu putregaiulu celu mai reu.*“ In truda sî ostenela se scurgu dîlele vietiei nostre; luptele pentru traiulu de tote dîlele absorbu poterile nostre. Inca sî in tacerea noptii ne turbura, ne sparia, alungandu somnulu dulce de pe ochii nostri obositi, grigi'a despre binele trupului, cà cum 'lu vomu saturá? cum 'lu vomu imbracá? cu ce 'lu vomu iufmsetiá?

Sî ce am facutu, ce facemu, pentru a asecurá interesele cele eterne ale sufletului nemoritoriu? séu mai bine; ce nu am facutu sî ce nu facemu pentru a-lu perde?!

Cercu se aflu crestini, dintre cari trufi'a, cert'a, nesupunerea, trandavi'a gonita; intre cari pism'a, mani'a, ur'a,

dușmani'a ferecata; desfrenarea, beti'a nedreptatea, lacomi'a, insielatiunea calcata in petiore. Sî ce aflu? Geme sufletulu in mine, cá cariulu in lemnulu, ce arde in focu; aflu, cá ele suntu domne in casele sî moravurile nostre; sî noi servitorii loru supusi si ascultatori.

Sî umilinti'a? iubirea curata? ajutorarea imprumutata? credinti'a viua, fructuitoria? blandeti'a rabdatoria sî iertatoria? infrenarea? cumpetulu in mancare, in beutura sî in petrecere? Sî dreptatea, evlavi'a, postulu, rogatiunea, zelulu pentru evangelia, pentru Domnedieu sî eternitate? Oh voi scumpe fiie ale ceriului! voi cunun'a sî marirea crestinului! voi nu sunteti mai multu pentru noi, decâtu nesce lucruri inechite; voi nu aveti mai multu pretiu in ochii nostri, decâtu nesce rupture de vestminte, cari le lapedâmu afora din casele, afora din animele nostre?

Candu amu avé scrise tote vorbele, cugetele, poftetele sî faptele nostre din murgitul vietiei nostre, fiori de morte ar' storce fiori reci de pe fruntea nostra, rusînea ar' arde cá focu sufletulu nostru. Dar' scrise suntu acele la Domnedieu; sî noi grabimu cu atare ravasiu catra eternitate, portandu in spate cá nesce cadavre pecatele nostre? Voimu noi a stá cu unu atare sufletu inaintea judeciului infricosiatu alu lui Christosu celui sangeratu pentru mantuirea nostra?

Cum de nu se cutriera sufletele nostre, audiendu strigarea amenintatoria a Domnului: „*Ce va dá omulu schimbu pentru sufletulu seu?*!“

Cum de nu observâmu cu s. *Joanu gura de auru*: cá pierdiendu sufletulu, cu elu restornâmu sî trupulu, care voiamu a-lu mantuí. — „*Lenevindu sufletulu dîce s. parinte, — nu vomu poté mantuí nici trupulu. Nu sufletulu e pentru trupu; ci trupulu pentru sufletu. Cel'a care lenevesce ce'a ce e primu (sufletulu) si inaltia ce'a ce e mai de josu (trupulu), ambele le perde. Era celu ce tiene ordulu, sî grigescce de ce'a ce e primu, sî de va neglige ce'a ce e a dou'a, prin mantuirea sufletului va mantuí si trupulu.*“¹

Éca Iub. Frati! Viforulu patimeloru arunca corabi'a vietiei nostre din valuri in valuri, amenintiandu in ffacare

¹ Lib. de recup. laps.

momentu, a o frange bucati, sî a ne cufundá sî ingropá in aduncime spre perire eterna. Pentru ce dar' cá nu alergámu la Christosu cá odiniora apostolii plutindu pe marea Genesaret; pentru ce nu aretámu prin o s. marturisire sî penitinta retacirile, ranele noastre, pericolu, ce amenintia partea, fericirea nostra eterna, strigandu-i cá odiniora apostolii in viscululu mării: „*Mantuesce-ne Domne! cá perimu!*“

S. Bernardu privindu viéti'a s'a, santu mare, ce erá se cufunda totusiu in dorere sî graiesce plangúdu: „*Nu sciu, cum trecu dupa oalta orele sî septemanele, sî dñu'a vietiei mele éca-o se inchina spre apusu. Tempulu, ce l'am intrebuintiatu atátu de netrebnicu, nu va reintorná nici odata, sî eu nu asiu sci spune, ce am facutu pentru Ddieu. Reintornati mominte, ore perdute, cari me acusatati cu lenevia, reintornati pâna voiú dá Creatoriului meu câte-va dovedi de grige si de doru, cá voiescu a placé lui. Pentru ce elu m'a pusu in lume, déca nu cá se lucru? dar' pentru cine se lucru, déca nu pentru elu? caru'a i detorescu sufletulu mieu, mintea mea, anim'a mea, tote poterile mele.*“

Me miru Iub. Frati! decâte-ori cetescu mustrarea acést'a, ce sí-o face síe unu santu premaritu cá Bernardu; dar' de ce me miru sí mai multu, e recel'a, e nepasarea, e amortiel'a nostra, cá nu avemu lacrimi, nu suspine, pentru peccatele nostre; cá nu grabimu a ne lucrá mantuirea prin penitinta, pana a nu scapatá la apusu sorele vietiei nostre; cum ne indemna s. Jeronimu graindu: „*Se grabimu a lucrá, pana e inca diua; se ceremu dela Ddieu indurare, pana e inca deschisa usi'a indurarii; pana potemu preveni nefericirile eternitatii!*“

„*Pocaiti-ve!*“ strigá tuturoru s. Niconu arménulu strabatédu diversele parti ale pamentului. „*Pocaiti-ve!*“

Si eu Iub. Frati! cá se ve graiescu cu cuventulu sant. Augustinu: „*Eu ce voiescu? ce dorescu? ce poftescu? pentru ce vorbescu? pentru ce stau aci? decâtu pentru a ajunge tient'a, cá se traimu impreuna cu Christosu. Acést'a e poft'a, acést'a e marirea, acést'a e bucuri'a mea . . . Nu vreu a fi mantuitu fora voi... Éca ve dîcu, éca ve strigu voue!*“

Ve dîcu, ve strigu: Pocaitive!

Petrunsi de chiamarea nostra inalta, cutrierati de periclulu călii pe care alergămu la perire, pe care in totu momentulu ne pote loví fulgerulu judecatei lui Domnedieu, se facemu odata pasulu decidietoriu, inapoi la calea mantuirii, strigandu sufletului nostru, cá odiniora s. *Bernardu*: „*Oh suflete! insemnatu cu tipulu lui Domnedieu, decoratu cu asemenarea lui, incredintiatu (logoditu) lui în credintia, rescumperatu cu sange Domnedieescu, menitu a traí cu angerii . . . ce ai tu cu carnea? decátu care abia vei aflá unu putregaiu mai fora pretiu?*”¹

Sí intorsi catra trupu se intornămu cu acel'asi s. parinte: „*Nobilu ospe, ai oh carne! fórte nobilu óspe sí tóta mantuirea t'a depinde dela mantuirea lui. Dà onore unui ospe atátu de mare. Tu anume locuesci in tier'a t'a; dar' sufletulu e la tine cá ospe strainu sâ espatriatu (gonitu din tier'a s'a). Te întrebu, care tieranu, déca a voitu a se ospetá la elu vre-unu domnu prea-poternicu, nu se va culcá bucurosu in anghiulu séu treptele séu in ens'asi cenusi'a casei s'ale, cedendu, precum se cuvine, ospelui seu loculu mai de frunte. Deci fă sí tu asemene . . . Pentru acé'a nu te incumetá a dispune tu cu tempulu; căci poti impedecá mantuirea sufletului teu; dar' nu tí-poti lucrá ensusi mantuirea t'a. Concede, ca acum sufletulu se lucre pentru tine sí mai virtosu inca lucra sí tu impreuna cu elu căci déca impreuna cu elu vei suferí, impreuna cu elu vei sí impartí.*“

Asia Iub. Frati! se se retraga odata trupulu la loculu seu, cá servu ascultatoriu, supusu sufletului; se reintre acum odata sufletulu in posesiunea drepturiloru s'ale, cá domnu sí gubernatoriu alu trupului.

Trupulu vre trufia, defreu, pisma, manía, betía, certa, injuratura, insielatiune, trandavia, etc. căci aceste i suntu nutrimentulu dulce, decandu i s'a coruptu gustulu prin pecatulu stramosiescu.

Dar' sufletulu, acést'a fíia a ceriului, suflatu de pe bu-sele santei Treimi, ziditu pentru Domnedieu, destinatu a traí in ceriu la Ddieu, neodinitu, pana nu odinesce in Domnedieu; sufletulu nemoritoriu, ce are elu la olalta cu acestu putregaiu de carne, si cu poftele lui veninóse, ucidiatorie?

¹ Medit.

Umilinti'a, infrenarea, iubirea, blandeti'a, cumpetulu, rabdarea, diliginti'a, postul, rogatiunea, jertf'a etc. aceste sunt, aceste trebuie se fía mancarea, cu care se nutresce spre viéti'a eterna sufletulu; la aceste se silésca sufletulu sí pre trupu, cá pre servitoriulu seu, datu de Ddieu spre servitiulu lui, sí nu elu, domnulu, se se supuna lasiu si ticalosu trupului, servitoriului seu spre perirea amendororu!

Aceste se le dorimu; la aceste se tientimu; intru aceste se ostenimu.

„*Primesce — graiá s. Bernardu catra Domnedieu — primesce te rogu din viéti'a mea misiea, remasíti'a aniloru mei; éra pentru acei ani, cari i-am pierdutu traindu, pentrucà am traitu prepaditu, nu urgisi anim'a infranta sí umilita.*“¹

Ast'feliu noi Iub. Frati! scarbiti de ratecirile nostre, se aducemu lui Ddieu lacrimela, suspinele nostre, recugetandu cu profetulu in amaritiunea sufletulu la anii vietiei nostre, cufundati vai! atátu de rapede in eternitate, cá se nu mai reintorne in veci; éra anii puçini, séu pote numai lunele, numai dilele puçine, ce le mai avemu pre pamentu, se le socotimu date noue dela Ddieu numai pentru ace'a, cá se tienemu penetintia sí se lucràm mantuirea sufletulu nostru, jertfindu remasíti'a vietiei nostre lui Ddieu cá o jertfa curata sí santa; cercandu a repará daunele ce le-a patítu sufletulu nostru in trecutu, prin postu aspru, prin rogatiune desa sí ferbinte, prin elemosina larga data seraciloru, sí prin jertfe, aduse dupa potintia pe altariulu s. alu lui Ddieu.

„*Alegeti-ve astadi — graiá Josu'a catra poporulu evrescu — cui voiti a sierbí? . . . Incátu pentru mine si cas'a mea, noi vomu servi lui Ddieu.*“²

Cu aceste cuvinte ale lui Josu'a grabescu sí eu spre inchiarea cuventarii mele: *Incátu pentru mine sí cas'a mea, eu sí cas'a mea vomu sierbí lui Domnedieu!*

Si voi Iub. Frati! avé-veti voi anim'a, a ve imprasciá intr'o lature pe còi retecte, sí a nu urmá pastoriulu vosteru? candu acést'a o cere, o pretinde, o demanda mantuirea voastra!

¹ Serm. 20 in Cant. ² Jos. XXIV.

Ce ve impedecca? Ce ve retiene? Fric'a, cà e calea grea și angusta? Dar' au nu e ace'a batuta de urmele santiloru, cari au trecut pe dens'a inaintea noastra la Ierusalimulu cerescu?! „*Déca au potutu acesti'a și aceste*, — se indemná s. *Augustinu* — *pentru ce nu tu Augustine?* și pasi și elu dupa densii, și adi straluce între santii lui Ddieu.

E grea, e angusta calea? Fía grea, fía angusta; dar' e amblata, dar' e scurta; și oh lunga, oh dulce, oh eterna e odin'a și pacea, marirea și fericirea, care ne ascépta dupa lupt'a vietiei, portata cu credintia, in curtíle Parentelui cerescu, care se ni-o daruésca tuturoru Domnedieu Tatalu și Fíiulu și Spiretulu S. caruia lauda și multiemita in vecii veciloru. Aminu.

Justinu Popfiu.

Referinti'a între societatea umana si între beserica

dupa principiile apuseniloru in consonantia cu resaritenii.

I. Statulu societatiei umane inainte de fundarea besericeii.

Domnedieu revelandu-se ómeniloru prin creatiune, ratiune și prin sentiulu conscientiei nu numai a vorbitu cu dinsii in paradisu radicandu-i la unu statu alu vietiei mai inaltu, ci precum elu fú creatoriulu omului asié se fece și primulu intitulatoriu alu lui, urditoriulu societatiei umane, càci nu numai puse inceputulu societatiei familiare, dându omului primu muiere, ci și aduse pre ómeni in unu necsu mai de aproape sociale facúndu se se traga toti dela unu protoparente si impunéndu-le tuturoru unulu și acel'asi scopu comune. Inse ómenii nu numai pentru acestu scopu comune ci și pentru indigen-tiele imprumutate ale firei omenesci suntu astrinsi a se coaduná și a traí in societate.¹ Natur'a acestei societati erá conditiunata dela comportarea omului, incátu déca nu pecatuiá omulu, nu ar' fí fostu societate civile ci mai multu societate religiósa avendu de disputoriu nemidilocitu pre insusi Domnedieu. — Intrevenindu inse prin pecatu inceputulu stricatiunei, sensua-litatea capetá preponderantia preste ratiune, spiritulu se intu-

¹ Conf. c. I. §. 1.

necă, vointi'a se debilită² și in loculu statului vietiei supra-naturali, insarcinatu cu blastemulu pecatului ajunse omulu a fi delasatu desvoltarei sale firesci; in modulu acest'a societatea, ce eră se fia religiósă se stramută in societate civile, din care nu poté se lipsésca coactiunea fisica. — Cumca societatea umana dupa caderea in pecatu cu vointi'a Creatoriului a ajunsu la atare conditiune, apriatu aréta dispusetiunea prin care insusi Creatoriulu pre muiere, carea mai antaiu comise pecatulu³ și pre cei nascuti din dins'a 'i supusese barbatului punéndu pre acest'a de capu societatiei familiare. Societatea acést'a, alu carei capu eră Adamu, cuprendiéndu in sene relatiunea intre capu și membrii familiei, involve principiulu statului, de unde cu dreptu se afirma că urditoriulu statului este insusi Domnedieu, și toti cei ce conducu staturile și le gubernéza au potere dela dinsulu,⁴ căci nu este potere decâtu dela Domnedieu,⁵ altucum, nestându acestu adeveru, nu ar' poté subsistá neci poterea domnitoriloru, ce o au preste viétia și mórte.

II. Originea statului.

Din institutiunca primitiva a socialitatii 'si deduce asié dara originea statulu celu de antáiu, care nu multu dupa primitiv'a instituire a si inceputu a se dilatá și ramurí — dându inceputulu la diferitele staturi succesive. Atare urdîre a staturiloru se vede a fi formatu Sethitii si Cainitii, și diferitele familie prin segragarea limbelor la confusiunea babilonica și mai tardiu dupa catastrof'a diluviale prin reslatîrea in diferite dreptiuni a Chamitoru, Semitoru și Jafetiloru, nascündu-se din aceste diverse staturi cu diferite constitutiunii și diferite forme de regimu, pâna-ce cu tempulu au ajunsu la starea presenta a staturiloru.

III. Necesitatea esistentiei statului.

Esistenti'a staturiloru dela inceputulu omenimei nu numa í eră posibilu, ci și necesaria pentru societatea civile, căci in-

² Hergenröther Kirchengeschichte P. I. p. 21.

³ Efes. V. 22. XV. 18.

⁴ Rom. XIII. 1., Tit. III. 1.

⁵ Ioan. XIX. 11.

trându degenerarea prin pecatu, sensualitatea începù a cresce și a apucá preste ratiune; membrii societatií omenești mergeau totu spre decadentia, și începându a se impușiná conșienti'a despre fienti'a suprema, se inlocui cu politeismu, care trecându apoi prin fazele pantolatriciei in urma se descinse la panteismu, materialismu și fatalismu.

In midiloculu acestoru decadentie in sensualitate nemicu nu mai poté infrêná pre omu decâtu coactiunea fisica a statului civile, cá de și și între pagani, și afara de poporulu alesu se mai aflá și câte unu individu, buna-óra cá Iobu Idumeulu, in care nu s'a fostu stinsu cu totulu puterea spre bene și sentiulu de adeveru — din care cauza neci beseric'a nu condamnă fora esceptiune tóte faptele paganiloru cá pecate, — totusi coactiunea fisica a statului erá necesaria spre a infrená sensualitatea și in cei rei prin tém'a insuflata de grigi'a pedepseloru amenintiatorie din partea puterei statului, și celu pușinu ide'a abstracta de dependentia și superioritate, carei'a erá opu a se supune, nu poté se lipsésca cu totulu, încátu se póte afirmá cá statulu, de și pușinu, a contribuitu la conservarea și la prepararea genului umanu spre a poté primí religiunea crestina și pre intemeiatoriulu acestei'a.

IV. Insuficienti'a statului de a conduce pre omu la destinulu seu și necesitatea besericeí.

Statulu cu tóte dispusetiunile sale nu e in stare a paralisá desfrénele sensualitatiei, elu de sene nu poté regulá între membrii sei relatiunile interne ce le au acesti'a față cu fienti'a suprema, cu sene și față cu deaprópele, pentru aceea erá opu de introducerea unei institutiuni, care de și nu va dispune de aceeași putere fisica cá și statulu celu ce are de problema conservarea statului juridicu, și garantându pentru sustinerea ordenei bune, face pre omu bunu cá cetatianu, totusi se aiba in dispusetiunea s'a midilóce, cari se influentieze nu numai din partea fisica ci și din partea morale, facându pre omu bunu cá crestinu; și acést'a institutiune e beseric'a, căci ea are de problema a desvoltá in crestini religiositatea și moralitatea. Dar' acést'a nu a intrevenitu mintenu ci numai la plenirea tempului s'a aretatu intemeiatoriulu ei. Omenimea trebuia se vina la deplin'a cunoscintia

despre miseretatea în care o aduse pecatul și așa se senta lips'ă mântuirii. Tempul celu întunecat alu ratecării, alu pecatului și urmarilor lui trebuia se deschida la omu ochii că se véda la ce stricatiune l'a adusu misieli'a lui ⁶ și fiulu ratecitu se invetie a cercá cas'a parentelui seu. ⁷ Domnedieu care nu vré mórtea pecatosului, a suferitu pecatul cu îndelunga rabdare, pâna ce s'a convinsu omulu din esperinti'a propria, că elu dela sene nu póte face nemica, éra cându se implení mesur'a atunci pasí la midilocu marimea iubirii lui Domnedieu prin unulu nascutu fiulu lui, ⁸ ca unde érá pecatul acolo a fostu și grati'a mai mare. ⁹

V. Beseric'a și statulu, ambe suntu fundate prin dispusetiunea lui Domnedieu, diferescu între sene, înse potu și trebuie se consiste un'a langa alt'a, pentruca ambele suntu fundate spre a conduce la destinulu seu pre genulu umanu.

Din cele precedente urméza cumca dispusetiunea domnedieésca a voitu că precumu omulu stâ din trupu și sufletu așa dóue poteri se fia, cari se conduca la destinulu seu pre genulu umanu, acestea suntu beseric'a și statulu civile, cari, precumu întemeierea și misiunea lor e diferita așa diferu și ele între sene. Beseric'a difere de statu atâtu dupa origine câtu și cautandu la scopulu, sfer'a și midilócele ei. După origine beseric'a e întemeiata nemidilocitu dela Domnedieu, éra originea statului e numai midilocita; scopulu besericeii mai de aprópe e cultulu lui Domnedieu și moralitatea, celu mai departe e fericirea eterna; scopulu statului e securitatea și fericirea tempurale și midilocitu fericirea eterna; în sfer'a besericeii se tienu lucrurile spirituali; a statului cele tempurale; midilócele besericeii suntu morali, supranaturali; ale statului fisice, naturale; înse fiindu că ambele suntu fundate și chiamate spre conducerea ómeniloru, potu și trebuescu ambele se subsiste un'a pre lángha alt'a. Necesitatea, de și nu absoluta, de a esiste dóue

⁶ Ep. ad. Diognet. c. 9.

⁷ Luc. XV. 17.

⁸ Conf. c. I. §. 3.

⁹ Rom. V. 20.

poteri spre conducerea genului uman s'a aretatu cá urmare din caderea omului in pecatu ¹⁰ si cum ca acést'a urmare e cu vointi'a lui Domnedieu, apare inca din legea vechia unde insusi Domnedieu face distingere ¹¹ prin Amaria preotulu celu mare in cele ce privescu la Domnedieu si prin Zacharia in cele ce se tienu de afacerile regelui. Acést'a dispusetiune din vechiulu asíediamentu, venindu Christosu nu a stersu-o neci din legea nóua ci ánca a intaritu-o dícându ¹² „dati imperatului, ce este a imperatului si lui Domnedieu, ce suntu ale lui Domnedieu“ căci tóta domnirea este dela Domnedieu ¹³ că nu este domnire fora numai dela Domnedieu, si domnirile, cari suntu, dela Domnedieu suntu rónduite ¹⁴ dreptu aceea temeti-ve de Domnedieu si onorati pre rege. ¹⁵

Cumuca urdírea, intemeierea si misiunea statului difere de a besericiei se vede de acolo, că beseric'a e întemeiata de Domnulu Christosu pentru de a produce in ómeni religiositatea si moralitatea si spre a inaintá si conservá statulu morale internu, starea morale a ómeniloru, facúndu din ei crestini evlaviosi si morali; éra statulu fundatu prin intrunirea sociale a ómeniloru tîntesce a produce din dinsic cetatieni fideli si drepti, conservându statulu juridicu esternu, si starea materiale a ómeniloru si mai apriatu se aréta diferinti'a intre beserica si statu din sistem'a si coustitutiunea loru, că pre cându statele suntu particulare, mai multe, beseric'a este numai un'a universale, de aceea legile besericiei obliga pre toti ómenii crestini, éra ale statului nnumai pre cetatienii sei; constitutiunea si invetiatur'a besericiei e un'a, éra constitutiunile staturiloru se schimba. ¹⁶

Ci cu tóte că beseric'a si statulu diferu un'a de alt'a, atátu in privinti'a intemeierei cátu si a misiunei loru, totusi fiendu ca ambele se referescu la omu, care cu partea sufl-

¹⁰ Conf. c. I. §. 5.

¹¹ Mat. XIII. 33. conf. c. I. §. 7. a. e.

¹² Mat. XXVIII. 18.

¹³ Trennung der Kirche vom Staate. Ed. Freiherr v. Stillfried, Freiburg in Breisgau. 1864. p. 17.

¹⁴ Conf. ectenii la liturgia.

¹⁵ Fapt. ap. XVIII. 6.

¹⁶ Rom. II. 15.

tului este membru alu besericei éra cu partea trupésca membru alu statului, precumu sufletulu si trupulu intrunite facu fienti'a omenésca asia si beseric'a si statulu potu si trebuescu se subsiste de odata si lángha clalta, ba esistinti'a amendoror'a este si necesaria pâna cându suntemu in trupu si in acest'a traimu; si precumu sufletulu cu trupulu asia si statulu si beseric'a au se se ajute inprumutatu in ajungerea scopului loru. — A voi se separezi cu totulu beseric'a de statu atât'a ar' insemná câtu a negá fientiei omenesci partea sufletésca, a negá esistinti'a sufletului in legatura cu trupulu. Cumu ca beseric'a nu se póte separá de statu se aréta si din natur'a membriloru loru, căci aceli'a ómeni, cari cu sufletulu suntu membrii ai besericei suntu totu de odata si membri ai statului cu trupulu, beseric'a trebue se fia asia dara in statu si statulu in beserica ajutandu-se inprumutatu si remanendu in concordia si fia care independente in sfer'a sa de activitate.¹⁷

VI. Relatiunea besericei lui Christosu facia cu singuraticii membri ai genului umanu.

Relatiunea besericei catra singuraticii membri ai genului umanu o determina insasi chiamarea si misiunea ei. — Acést'a e de a prepará si a conduce pre toti ómenii la mantuire. Cumu-ca spre implenirea acestei misiuni e provediuta beseric'a cu putere dela insusi intemeiatorulu ei, s'a demustratu la loculul seu,¹⁸ éra indetorirea impusa besericei fačia cu toti ómenii fora de esceptiune se deduce din misiunea data apostoliloru de a merge in tóta lumea, a predicá evangeli'a la tóta creatur'a¹⁹ botezandu-i si invetiandu-i a tiené tóte.²⁰ Dela implenirea acestei insarcinari beseric'a nu póte se cedeze fora de a-si neglege problem'a chiamarei sale, căci: e óre cu cale a ascultá mai multu de ómeni de câtu de Domnedieu? Inse chiar' asia de puçinu suntu esemti si membrii genului umanu dela primirea acestei chiamari facute din partea besericei si de la ascultárea ei, căci insusi

¹⁷ II. Tim. IV. 2.

¹⁸ Conf. §§. 12—14.

¹⁹ II. Paralipom. XIX, 11.

²⁰ Mat. XXII, 21.

Domnulu dîce: celu ce va primí pre voi pre mene me primesce si celu ce asculta pre voi pre mene me asculta, si fiendu ca toti ómenii suntu chiamati la primirea besericeii pentru cá Domnedieu vré cá toti ómenii se se mantuésca, prea firesce urméza cá toti suntu detori a ascultá de beserica; dreptu ce si relatiunea besericeii este universale — se estende façia cu toti ómenii fora de esceptiune. Acést'a a fostu si pracs'a apostoliloru de la inceputu, cá nu au fostu neci un'a esceptiune intre Iudei si intre pagâni.²¹ Din universalitatea acestei relatiuni si referintie, ce o are beseric'a catra toti membrii genului umanu i-este impusu ei si oficiu din care emanéza dreptulu ei façia cu toti ómenii nu numai crestini ci si celi nebotezati pagâni, judei si mahomedani, façia cu toti acesti'a are de a-si esercitá dreptulu seu fora esceptiune de nationalitate, secsu, etate seau si conditiune, inse drepturile si detorintiele ei nu suntu egali in referintia cu toti.

Referinti'a besericeii façia cu celi nebotezati stá intru aceea cá beseric'a póte se se róge pentru dinsii²² se resfrânga si restórne invetiaturile prejuditióse, cari i retienu dela credinti'a crestina — se-i invetie si botezandu-i se-i aduca la credenti'a in Christosu, folosindu chiar' si medie materiali charitative spre a-i aduce la unirea credentiei, nu aplica inse beseric'a in ajungerea acestui scopu midilóce coercitive — dar' póte se-i faca atenti la amenintiarile pedepseloru domnedieesci déca nu se intorcu la credentia.²³ Aceste referintie de drepturi competu besericeii façia cu pagâni, cá de si nu au ajunsu acesti'a prin revelatiune si prin publicarea invetiaturei evangelice la cunoscinti'a unui Domnedieu adevératu, au totusi legea naturei inscrisa in anim'a lor²⁴ din semtiulu carei'a si din revelatiunea ce li se face prin

²¹ Ioan. XIX. 11. Marc. XII. 17.

²² Rom. XIII. 7.

²³ I. Petr. II. 13--17. Conf. Encyclica PP. IX. din 21 nov. 1873.

²⁴ Die Kirche ist kein Staat, sie kann keinen Staat in Staate bilden, da sie nicht in ihm sondern universal ist, Stillfried op. c. v. 17.

esistinti'a lucrurilor firesti le este impusa detori'a de a crede.

Referinti'a acést'a de dreptu si indetorire a besericei faia cu mohamedanii si judeii cresce dupa stadiulu si pusetiunca calitativa si distantiale in care se afla acesti'a dela credenti'a si legea lui Christosu, caci pusetiunca loru faia cu legea crestina are a determiná si tienut'a besericei referitória la dinsii.

Totu statulu si pusetiunca calitativa distantiale determina referinti'a besericei si faia cu naturalistii, ratiualistii, panteistii, ateistii si apostatii, ereticii si altii asemena loru; dreptulu si detorintiele besericei faia cu acesti'a crescu nu numai din legatur'a inchiata prin botezu faia cu beseric'a si din impregiurarea cá cá si ramurile cele seci si uscate seau si numai nesanetóse se tienu inca de arborele celu mare cu care a asemenatu Christosu beseric'a; cuventele apostolului²⁵ inca o indreptatiescu la acést'a faia cu toti celi botezati, — dicându: predicá cuventulu, insista cu deadinsulu in tempu oportunu si afora de tempu, cértá, contenesce si indémnanu cu sitótábr blándeti'a si invetiatur'a.

VII. Modulul de purredere alu besericei in implenirea misiunei sale.

Fiendu beseric'a institutiune fundata de Christosu cu scopu de a continuá opulu mántuirei suscepute si alu duce in deplinire pâna la consumarea temporiloru, pâna cându se voru supune toti inimicii sub petiórele lui (Christosu)²⁶ si voru ajunge toti la omulu deplenu si cuoscinti'a unui Domnedieu fiendu o turma si unu pastorin, cu insarcinarea acestei misiuni a pasitu ea faia cu popórele si cu staturile si indomesticindu-se la dinsele si-a inceputu opulu chiamarei sale, versandu preste toti isvorulu daruriloru de benecuventare. — De atunci si pâna astadi susta beseric'a cá unu faptu is-

²⁵ C. 10. 11 de foro compet. (22) c. 6. D. 96. A. Siagun'a, drep. can. P. II. §. 294—306. — Pombsky Jus. ed. cath. §. 79—80. — Trennung der Kirche vom Staat. Ed. Freiherr v. Stiellfried. Freiburg in Breisgrau 1874 p. 14. 3.

²⁶ I. Cor. XV. 25. Salm,

toricu publicu si neintreruptu in paralela cu desvoltarea vietiei sociali. Natiuni si popóre ivindu-se pre lînga dins'a, dupa ce si-au produsu rolele, au fundatu institutiuni si prin reforme si straforme si-au esauriatu puterea spiritului omenescu — au apusu dinpreuna cu dinsele facîndu locu generatiuniloru subsecuente si a celeru de faia, cari c  si cele de mai 'nainte, dupa ce si voru impleni partea loru, voru apune, singura beseric'a va remané si dupa acestea, — c ci chiamarea ei este a dură pâna in fine neinvinsa, c  neci portile iadului nu o voru invinge pre ea.

Deci fiindu c  beseric'a dela intemeierea ei si pâna astadi a avutu (si va av  si pre venitoriu) de a se domicili'a la tóte popórele in tóte staturile si societatile si a st  faia cu tóte institutiunile acestor'a — si fiindu c  chiamarea ei, de-si difere de institutiunile tuturoru societatiiloru umane, totusi nu permite a fi cu totul separata, ci trebue se existe in societatea umana — in statu, precumu esista si acestea in beserica²⁷ urméza că a trebuitu se st  in anumita relatiune si pusetiune faia cu statulu. Acést'a relatiune si pusetiune intre beserica si statulu variatu in cele esterne dupa spiritulu desvoltarei v curiloru, inse in cele esentiali si interne a remasu neclintita si nestramutata. In urm'a acést'a, beseric'a si-a desvoltatu un'a constitutiune propria faia cu alte institutiuni. Prin constitutiunea besericeii intielegemu ordenea asediamentelor besericesci.

Fol sele buneii educatiunii.

Detorintele parintiloru facia de crescerea filorु sei.

A nasce, a d  viétia prunciloru e unu ce comunu cu animalele lipsite de minte: inse a d  nascutilorु sei o crescere, cu ajutoriulu carei'a se se redice din s rulu animaleloru lipsite de minte si se se apropia din ce in ce mai multu de inalt'a si frumos'a destinatiune a omului, acést'a e propriu numai si numai omului. — Parintii acei'a dara, cari cascigandu filorु sei imbracamintea si nu-

²⁷ Die Kirche ist weder vom Staate, noch der Staat von der Kirche zu trennen. Stillfried op. c. p. 14—15 din encyclica PP. IX. 8 diec. 1854.

tremântulu de tóte dilele, nu se ingrigescu de locu, séu fórté pu-
çinu, de cele alalte trebuintie ale acelor'a: nu facu mai multu
pentru fetii sei decâtu face ori-si-care animalu lipsitu de minte; —
ba câte odata si unii neci atât'a.

E lucru prea bine cunoscutu, cumcà omulu stà din trupu si
din sufletu; de aci apoi urméza, ca si lipsele s'ale inca unele-su
trupesci, ér' altele sufletesci — séu de ale trupului si sufletului.
Si parintii, cari voiescu a-si plini oblegamintele loru 'su indetorati
a acoperi amêndoue lipsele aceste ale prunciloru sei; cà-ci alt'cum
nu voru scapá de asprimea judecatii celei din urma. — Ce'a ce
indetoresce pre parinti, cá se dé filoru sei o crescere buna, pre
lânga altele e si pierderea, ce o suferu si diinsii, déca-si lasa pruncii
necrescuti, — éra de alta parte câscigulu, ce-lu tragu si diinsii din
bun'a-crescere a acelor'a. — Precum nice unu pomu alu gradinei
nóstre, nu cresce cum se cade, si nu aduce fructe dulci si gustu-
óse, fâra de lucrulu si nesuinti'a nóstra, — adeca de nu-lu vomu
fi altoitu, retezatu, udatu, ingrigitu si feritu de tóte vetemârile, —
chiar' asié se intempla si cu omulu, care inca e o planta morala.
Ba inca omulu lasatu de sene, cresce, — atâtu cu privire la trupu
câtu si la sufletu, — in unu tipuncu multu mai miserabilu, decâtu
animalulu fâra de minte si plant'a fâra sentiri. Din contra, impli-
nindu-se in giurulu dinsului cele de lipsa la crescerea corecta, ni
se infaçisiéza cá si creatur'a si fiinti'a cea mai frumoasa, cea mai
marétia, admirabila si démna de tota iubirea; cá una fiintia, carea
cunoscându-si destinatiunea s'a, nu numai viéza, folosindu tote bu-
netatile naturei si desfetându-se in frumseti'a ei; ei si diins'a prin
lucrulu mâniloru si a mintei s'ale, se nesuesce a cultivá, nobilitá
si inmultí productele naturei, cá unu alu doilea creatoriu, — cá si
unulu carele porta pre sene tipulu si asemenarea lui Domnedieu.

Parintiloru! precepti-ve frumós'a vóstra chiamare; una in-
credere mai mare pre pamentu, cá si a vostra nu este, decumva
ve impeniti cu tota anim'a detorintiele, ce le aveti catra fii vostri,
Nu versáti cu propriele vostre mâni, seau nu lasati, cá prin nein-
grigrea vóstra se se astupe acelu isvoru sântu, care vi-s'a deschisu
in anitele vóstre atunci, candu v'ati facutu parinti; stimati incre-
derea si acést'a a vóstra fericire, si atunci poteti fi securi, cà nu
ve-ti fi lipsiti nice de bucuriele vietii acestei pamentesci. Mari-
rea si laud'a si in acestu casu i se cuvine lui Domnedieu, care in-
drépta si domnesce tóte, — inse pentru acé'a nice ostenél'a si in-

grigirea v^ostra inca nu va fi lipsita de binecuventarea si resp^lat^a ceriului.

Ace'a linisce interna, cumc^ã ce a-ti potutu totu a-ti facutu pentru crescerea filoru vostri, chiar' si atunci c^ãndu t^ota nesuini^tia v^ostra ar' merge in desiertu, nice atunci ostene^l'a vostra nu va reman^e neresplati^ta; dara inca atunci c^ãndu ve va incoron^ã ostene^l'a pusa in crescerea filoru nostri cu fericirea acelor'a, — o atunci c^ãtu de mare va fi fericirea si mangaiarea vostra? — Veti vers^ã lacrimi de bucuria vediendu, cumc^ã fii vostrii-su fericiti, pentruc^ã voi i-ati crescutu asi^e, c^ã se fia fericiti. Tote necasurile si ostenelele, ce le-ati pusu si suferitu pentru fii vostrii, voru fi uitate. reman^endu in anim'a v^ostra mangaarea si bucuri'a, cumc^ã ei-su fericiti si inca prin voi.

Fructele pomiloru saditi, altuiti si cultivati de noi insi-ne ni se paru mai dulci si mai gustu^ose, — ma chiar' si repausulu la umbr'a acelor'a inca ni se pare mai placutu si mai recreatoriu, dec^ãtu candu-lu gust^ãmu sub frundisiulu unui arbore strainu; si apoi d^eca ast'feliu st^ã lucrulu fa^çia de arbori, — cu c^ãtu mai deplinita p^ote fi bucuri'a parintiloru, vediendu-si fructele osteneleloru s'ale in fii bine-crescuti si fericiti?

Celu ce-si fericesce fii sei prin crescerea, ce le-a datu, acel'a totu una data lucra spre binele omenimei intregi, d^ãndu acelei'a unu membru de mare folosu. Pentru-c^ã cas'a parinti^esca e ace'a sc^ola cetatien^esca si morala, din care cu tempu se imple cu plantatiuni si m^laditie folositorie, marea gradina, ce-si imprascia fructele s'ale in lumea intr^ega. Asi^e-dara totu celu ce nu se ingrigiesce de crescerea filoru sei, s^eu se porta chiar' tiranesce fa^çia de dⁱnsii, nu numai c^ã pecatuesce in contr'a iubirei parintiesci, ci totu una data face pecatu greu si in contr'a natiunei si patriei s'ale, ma chiar' si in contr'a omenimei intregi. Deci crescerea, adeca educatiunea si instruirea filoru e o detorintia comuna pentru toti parintii, si neci se potu subtrage dela ac^est'a nice chiar' cei mai persecutati de s^orte.

Parintiloru! puneti-ve man'a pre anim'a vostra, si acolo ve-ti afl^ã acelu tesauru scumpu, din care ve poteti impartasi din destulu si pre fii vostri. Svat^uri bune, esemple frum^ose si bune prin vorbirea si portarea v^ostra, suntu bunuri de acele, pre cari le p^ote av^e si celu mai seracu dintre parinti; numai voiintia, o voiintia

tare, si apoi tote ve voru fi cu potintia. Avere si deregatorii inalte nu; inse averi si bunuri sufletesci cu totii le poteti câscigá si lasá de moscenire.

Invetiati-i si dedati-i de tempurfa in iubirea lui Ddieu si-a de-aprópelui; indemnati-i prin esemplulu vostru cá se fia lucratori buni, stringatori buni si descepti, beutura betiva nu le dáti, nice nu-i lasáti se âmble in caile cele ratacite. Invetiati-i totu una-data, se stimeze si pazésca legile si drepturile intregiei omenimi; convingti-i, cumcá instrainarea ori-si-carui lucru, fia cátu de micu, e pecatu greu, pentru care voru avé de-a dá séma inaintea vecimicului judecatoriu. Ast'feliu pregatindu-i si invetiându-i, fâra téma i poteti lasá, cá se pasiésca pre calea cea spinósa a vietiei acesteia, in lumea cea incarcata de multe fâradl'gi si ispite; — dá, pentru cá atunci ei au de calauzu lumin'a cea adeverata a crescerei bune, care-i încuragiéza in necasuri, si-i apera de curs'a ispiteloru; pre piepturile loru se afla o pantiera tare, care nu lasa se strabata sagetile cele pline de veninu a le vresmasiului omenimei. Ffi bine crescuti asié dara, imbrecati fiindu cu aceste arme puternice, ajungâ-i ori-si-ce sórte vitrega, totu-de-a-un'a voru remané in statornicia, voru fi credintiosi pazitori ai invetiaturilor primite dela parinti, nice se voru lasá insielati de ispite, nice se voru dá spre blastamatii.

E lucru firescu, cá totu omulu doresce a câscigá si lasá urmatoriloru sei de moscenire o avere, pentru care se i-se cuvina multiemit'a si binecuventarea acelor'a. Acestu lucru se póte duce in deplinire pre mai multe câi si in mai multe moduri, dupa imprejurarari; inse pentru nime nu stâ deschisa o cale mai larga si mai obla, decâtu pentru parinti, cari prin bun'a-crescere, ce au datu fiiloru sei, desvoltându-le atâtu poterile cele trupesci câtu si cele sufletesci, — le lasá cea mai scumpa moscenire.

(Finea va urmá.)

J. F. Negrutiu.

Locasiulu fericirei.

„De unde 'n omenime scaderi atâtu de mari?
De unde-atâte lucruri întórse si contrari?
De ce unu omu e pacinicu, ér altulu vrasbitoriu?
De ce unulu e trandavu, candu altu-i lucratoriu?
De ce unulu, cá nóptea, e tristu si 'ntunecatu;
Ér altulu cu frumsétia, cá sórele 'nzestratu?

De ce-i menitu cá unulu sè 'nóte in placeri:
Èr altulu sè se 'nece in lacrimi si dureri?
De ce, unulu sè cante la hori desmerdatóre:
Èr altulu sè muncésca cu lacrimi si sudóre?
De ce in lipsa unulu si miseru e nascutu:
Èr altulu ca sè fia puternicu si avutu?! . . .“

Asié se 'ntreba unii pe sine cu 'ntristare!
Si 'n négr'a loru orbía, si 'n crunt'a loru turbare,
Ei blastemu „crud'a sórte“ si Dieulu nevediuu,
Ba chiar si ór'a trista, in care s'au nascutu! . . .
O, animi amortíte! o, minti întunecate!
Lasati blastemulu negru, suspinele 'ntristate!
Cautati cu atentiune la campii cei vioi,
Priviti natur'a mare, priviti in giuru de voi! . . .
Séu paserile mandre si vesele din plaiu
Au tóte-aceea-si făcia, acel'a-si dulce graiu? . . .
A lunciloru voióse si dalbe florióre
Sunt tóte de-o frumsétia, sunt tóte de-o colóre?

Au nu un'a-i, ceriulu, marétia si splendida,
Èr alt'a fara farmecu, doiósa si palida?
Au nu un'a contiene profumu si miere 'n sinu,
Èr alt'a 'n locu de miere: amaru si cruntu veninu?
Séu blandele stelutie pe ceriulu azuriu
Au tóte acel'a-si zimbetu luciosu si argintiu?
Au nu un'a e trista, lipsita de splendóre:
Èr alt'a 'ncoronata cu radie lucitóre? . . .
A verei dile dalbe, ce sboru ca si unu visu:
Au tóte acel'a-si farmecu. acel'a-si blandu surisu?
Au nu un'a e plina de daruri si 'ncantári:
Èr alt'a parasita de ori ce desfetari?
Au nu un'a e svava si blandu suridietória,
Èr alt'a 'ntunecata, norósa fara sóre? . . .

De ce-'nfrunti dar, crestine, cu negrele-ti cuvinte
A firei, a Dieimei maretie legi si sante?
De ce doresci a sterge in miser'a-ti orbía
A lumei, a vietii inalta armonía?
Séu credi, cá in avere, in pompa si frumsétia
Vei dá de-a fericirii zimbire si dulcétia?
Séu cugeti, cá unu rege pe frunte 'ncoronatu
E mai férice 'n sufletu cá miserulu argatu?
Séu credi cá celu ce salta pe valuri de placeri:
Scutitu e 'n asta lume de plansu si de dureri?
Si celu ce se ascunde in vane 'straluciri
Ajuns'a chiar' la culmea oftatei fericiri?

Ô, jalnica credintia! o, trista ratecire!
Dar este ôre 'n viétia deplina fericire?! . . .
Au nu acel'a-si aeru respira toti de-odata:
Acei ce-asudu si lucra, cá cei ce se desféta?
Au nu acel'a-si sóre zimbesce cu dulcétia
P'a regiloru coróna, p'a miseriloru facia? . . .
Séu ceriulu candu e negru, candu fulgera si tuna:
Pe unii cade numai grozav'a de fortuna?
Au nu suntemu cu totii supusi la saferintie?
Si nu avemu cu totii acele-si dulci dorintie?

In daru se 'naltia dara, superbe moritoru,
Prin sfere aurite alu teu ferbinte doru!
In daru alungi noroculu de tine departatu,
In daru doresci aceea, ce sórtea nu ti-a datu!
Afara de-alu teu sufletu, afara de-alu teu sinu:
In daru te 'ncerci sè affi traiu dulce si seninu!
Cáci nu in ranguri 'nalte, in bunuri trecatórie,
Ah! nu in dulci petreceri trupesci desfatórie,
In pompa, in frumsétia si 'n vane straluciri:
Ci 'n sufletu siede din'a voiósei fericiri! . .

Plinésca-ti sórtea 'n lume ori cari dulci dorintie,
Alunge dela tine dureri si suferintie,
Doneze-ti avutia, de care se te miri,
Orneze a ta frunte cu mii de straluciri.
Redice-te de-odata in sboru — precum doresci —
La culmea si la tronulu maririloru lumesci:
De n'ai in sufletu pace si dulce 'ndestulare,
Gasí-vei dóra 'n lume unu ciasu de fericire?
Ah, nu! ci multu mai jalnicu cá 'n timpu de miséria
Strigá-vei catra sórte: „Destulu, destulu sè fia!
„Incéta de a-ti mai bate, ridenti, de mine jocu:
„Séu stinge-mi alu vietii debilu si palidu focu!“

Aducà-ti, inse, sórtea multimi de suferintie,
Si rida cu trufia de-a tale dulci dorintie;
Arunce-te departe de frati-ti iubitori,
P'o insula lipsita de frundie si de flori,
Ascunsa, tainuita de-a ceriului seninu,
Si plina de balauri ce portu in guri veninu,
Si 'ncinsa de nori negri, cari fulgera si tuna
Versandu cu focu a supra-ti mani'a loru nebuna;
De ai in sufletu pace si 'n anima taría,
Cadé-vei mortu de spaim'a grozavei vijelta?
Ah, nu! ci multu mai jalnicu 'naltiandu-ti a ta frunte
— Cá cedrulu in padure, cá stanc'a 'n vârflu de munte —

Prin trasnete, prin fulgeri vei trece 'n nepăsare,
Si vei suride 'n taina de-a sortii grea turbare! . . .
De ai in sinu linisce, credintia, multiamire:
Ori candu si unde 'n lume gast-vei fericire!
Căci nu in ranguri 'nalte in bunuri trecătoare,
Ah! nu in dulci petreceri trupesci, desfatătoare,
In pompa, in frumsétia si 'n vane straluciri;
Ci 'n sinu este locasiulu curatei fericirii! . . .

Petru Dulfu.

Calendarulu.

Credemu ca va interesá pre cetitorii nostri a aflá cev'a despre acestu obiectu de utilitate cotidiana, care precum aréta numele seu datéza din anticitate.

Calendariu vine in adeveru dela Calende, si la Romani antâi'a di a lunei erá a Calendeloru.

Se scie asemenea, cumca calendariulu romanu numerá 365 respective 366 díle,

Calendarulu Julianu care si-a trasu numele dela Juliu Cesaru fú de 365 díle, — la fie-care patru ani trebue se fta cu un'a di mai multu. Acést'a a 366-a di a fostu intercalata intre 23 si 24 Februarie. — Marcu Antoniu dându numele de Juliu lunei in care se nascú Juliu Cesaru, inlocufi ast'felu denominatiunea quintilis prin ace'a de Iuliu. Numai cu 40 de ani mai tardiu a venitu si numele Augustu cá se inlocuiesca in acel'asiu calendariu cuventulu sextilis.

Cu tóte acestea anulu julianu erá prea lungu; se afla adeca un'a diferintia de o di la 133 de ani. Anulu solaru n'are acuratu 365 díle si 6 ore ci stá din 365 díle, 5 ore, 48 minute, 51 secunde si 6 diecimi de secunda. De aci a venitu calendariulu gregorianu, inauguratu sub pontificatulu lui Gregoriu alu XIII-lea, afora de ace'a in calendariulu Julianu mai eráu nesce erori, cari prelungindu-se, ar' fi ajunsu a esilá diu'a Pasciloru in tómnna.

Reform'a fú introdusa cu mare graba. Numele reformatoriu-lui e puçinu cunoscutu; elu erá unu italianu numitu Lilio. La 1582 diece díle din anu furá suprimate; si asié dela 5 Octombre sarira de-a dreptulu la 15. In urma se decise cá trei bisextile voru fi suprimate in spaçiu de 300 ani. Se stabill deci conventiunea cá

bisextilele voru fi scose în anii seculari, cari nu voru fi divisibili prin 400. Ast'felu anulu 1600 fă bisextilu precum va fi si anulu 2000; dar' anii 1700 si 1800 nu au fostu, asemenea nu va fi nici anulu 1900. — Reamentimu inca, că pentru că unu anu se fia bisextilu, adeca că se aiba 366 dile, trebue că se fia divisibilu prin 4; cum au fostu anulu 1876 si cum va fi anulu 1880.

Calendariulu julianu nu mai este intrebuintiatu decâtu numai de crestinii de ritulu orientalu. Pentru acést'a datele loru 'su cu 12 dile in urma relativu cu datele poporaloru occidentali cari au adoptatu definitivu calendariulu gregorianu.

Se vedemu acum numele luneloru. Persii cei vechi adoptasera denominatiunile urmatorie: Favardinu, Arbibchescht, Khordad, Tir, Amerdad, Schariver, Nichir, Abar, Ader, Deh, Bahonan, Jofendarmard.

Se nu 'si inchipuésca ceneva că pronuntiându aceste cuvinte extravagante, citéza nescari vorbe persice vechi; — aceste nume suntu adeveratu de fantasia si remânu neexplicate.

Ale nóstre suntu mai intielegibile. Le reamentimu in câteva'a cuvinte.

Januariu, vine dela Janus, dieulu a carui templu erá deschisu in tempu de resbelu si inchisu in tempu de pace.

Februariu, se trage dela februarie, care insemnéza a face espiatiuni.

Martie erá consacrata lui Marte — dieulu resbelului.

Aprilie, dela cuventulu latinescu aprilis, derivatu dela a perire, a deschide.

Maiu lun'a ast'felu desemnata in onorea senatoriloru — majores. — In acést'a luna a rosoloru si a iubirei: erá opritu a se casatorí.

Junie — dela Junius — lun'a teneretiei.

Julie dela Julius — Cesaru.

Augustu, lun'a lui Augustus — Octaviu.

Septembrie, Octobrie, Novembrie si Decembrie suntu denominatiuni vechi, cari nu au alta semnificatiune, de cătu a indicá locul ce ocupáu aceste luni in anticulu calendariu romanu, candu anulu incepea in lun'a lui Martie.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae Fekete-Negrutlu.**

Gherl'a. Imprimari'a „Georgiu Lazaru.“ 1880.

Abonantii nostri 'si voru poté procurá cu scade-
re de 33% din pretiulu ordinariu tóte scrierile aparute la
noi séu trecute in proprietatea nóstra; si anume:

Amoru si dincolo de mormentu. Novela de Ponson
du Terail traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Bibliotec'a Sateanului romanu. Cartea I cuprinde
materii forte interesante si amuzante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Bibliotec'a Sateanului romanu. Cartea II cuprinde
materii forte interesante si amuzante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Colecta de Recepte din economia, industria, co-
merciu si chimia pentru economi, industriasi, meseriasi si co-
mercianti. De Gr. T. Miculescu. Pretiulu 50 cr. (30 cr.)

Apologie. Discussiuni filologice si istorice ma-
giare privitoare la Români invederite si rectificate de Dr.
Gregoriu Silasi. PARTEA I. Paulu Hunfalvy despre Croni-
c'a lui Georg. Gabr. Sincai. — Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Renascerea limbii romanesci in vorbire si scri-
ere** invederita si apretiatá de Dr. Gregoriu Silasi. Pretiulu
40 cr. (26 cr.)

Ifigeni'a in Aulid'a. Tragedia in 5 acte, dupa Euripide
tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 40 cr. (26 cr.)

Ifigeni'a in Tauri'a. Tragedia in 5 acte, dupa Euri-
pide tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Brand'a séu Nunt'a fatala. — Schitia din emigrarea
lui Dragosiu. — Novela istorico-nationala dupa Waldburg de
Pamfiliu Grapini. — Pretiulu 25 cr. (16 cr.)

Elu trebuie se se însóre. Novela de Mari'a Schwarz
traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Mari'a séu Una féta curagiosa. Novela istorica de
August Brass tradusa de Joane Tanco. — Pretiulu 20 cr.
(14 cr.)

Concordanti'a biblica reale séu Locuri scriptu-
rali in ordinea alfabetica a materiilor diverse ela-
borata de Titu Budu. Pretiulu 3 fl. (2 fl.)

Vivi'a seu Baseric'a din Cartagine. Narare istorica
dela Preotulu L. A. Dein versiunea italiana a Preotului Severinu Fer-
reri, tradusa de Dr. Juliu Dragosiu. Pretiulu 1 fl. 50 cr. (1 fl.)

Cu pretiulu redusu precum se afla cuprinsu in parantesu
() se dau opurile acestea numai la abonantii diurnaleloru nóstre.

Mai avemu inca catev'a esemplare complete:

Predicatoriulu Sateanului romanu. Cursulu I. —
Anulu 1875 cu pretiu redusu dela 5 fl. la 1 fl. 50 cr. — Cursulu
II. — Anulu 1876 cu pretiu redusu dela 4 fl. la 1 fl. — Cursulu
III. — Anulu 1877 cu pretiu redusu dela 4 fl. la 1 fl. si Cursulu V.
— Anulu 1879 cu pretiu redusu dela 4 fl. la 1 fl. v. a.